

Osnovna šola Hudinja
Mariborska 125, 3000 Celje

**NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA V
TRETJEM TRILETJU IZ SLOVENŠČINE NA
OŠ HUDINJA V ŠOLSLEM LETU
2005/2006**

Avtorice:

Kornelija VOLARIČ, 8. b
Janja SRABOTNIK, 8. b
Barbara BOBIK, 8. b

Mentorica:

Petra GALIČ, prof. slov.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2007

POVZETEK

V naši raziskovalni nalogi smo ugotavljale dosežke naših učencev pri nacionalnem preverjanju znanja iz slovenščine ob koncu tretjega triletja v šol. letu 2005/2006 glede na republiško povprečje. Ugotovile smo, da so bili učenci pri slovenščini nad republiškim povprečjem, da so učenci najboljše reševali naloge druge taksonomske ravni (razumevanje in uporaba), da uspeh na NPZ ni soodvisen od zaključne ocene pri pouku, da so bile deklice uspešnejše kot dečki in da obiskovanje določeni ravni pouka ni nujno povezano z uspehom učencev na NPZ.

Glavna raziskovalna metoda je bila primerjava med našimi in republiškimi rezultati.

KAZALO

POVZETEK	3
KAZALO	4
1 UVOD	5
1. 1 Kaj je nacionalno preverjanje znanja?	5
1. 1. 1 Znanje	7
1. 1. 2 Spretnosti	9
1. 1. 3 Taksonomske stopnje znanja	10
1. 2 Opis raziskovalnega problema	13
1. 3 Hipoteze	14
1. 4 Raziskovalne metode	14
1. 4. 1 Delo z viri in literaturo	14
1. 4. 2 Zbiranje podatkov	15
1. 4. 3 Obdelava podatkov in njihova interpretacija	15
2 OSREDNJI DEL	16
2. 1 NPZ iz slovenščine	16
2. 1. 1 Obseg preizkusa znanja ob koncu tretjega obdobja	16
2. 1. 2 Tipi nalog	16
2. 1. 3 Sestava preizkusa glede na taksonomske ravni	17
2. 1. 4 Namen NPZ iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja	17
2. 2 Analiza NPZ iz slovenščine v šol. letu 2005/06	18
3 ZAKLJUČEK	38
4 VIRI IN LITERATURA	39
5 KAZALO TABEL IN GRAFOV	40
6 PRILOGE	41
NPZ ob koncu tretjega obdobja - Slovenščina Navodila za vrednotenje , Moderirana različica	

1 UVOD

Nacionalno preverjanje znanja¹ ob koncu tretjega ocenjevalnega obdobja je obveznost, ki čaka vsakega devetošolca preden zapusti osnovno šolo. Učencem, staršem, morda tudi kateremu od učiteljev predstavlja to veliko, če ne celo največje breme osnovnošolskega izobraževanja, ki se mu ne more izogniti, saj je s šolskim letom 2005/2006 NPZ postalo obvezno za vse devetošolce. NPZ-ji so tako postali zelo pogost predmet razprav strokovne in laične javnosti, zato se jim nismo mogle izogniti niti me.

1. 1 Kaj je nacionalno preverjanje znanja?

NPZ je preverjanje znanja v osnovni šoli ob koncu drugega in tretjega obdobja. V primerjavi s prejšnjimi leti je NPZ v šolskem letu 2005/2006 doživelo več sprememb. S spremembo zakonodaje se je spremenilo ime: nacionalni preizkusi so postali nacionalno preverjanje znanja. NPZ je namenjeno predvsem kot dodatna informacija o znanju učencev, kar pomeni, da dosežki ne vplivajo na ocene pri predmetu ali na dokončanje osnovne šole, niti za prehod na srednje šole z omejenim vpisom. V šolskem letu 2005/2006 je bila prvič v preverjanje vključena celotna populacija 9. razreda.

Za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli v sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo (ZRSŠ) skrbi **Državni izpitni center (RIC)**. Za zanesljivost, učinkovitost in preglednost sistema NPZ skrbi **Državna komisija za vodenje NPZ (DK)**, pri čemer sodeluje z RIC-em, ZRSŠ in MŠŠ. **Posamezne predmetne komisije** za posamezne predmete pripravljajo gradivo za izvedbo NPZ, oblikujejo moderirana navodila za vrednotenje nalog ter merila za vrednotenje dosežkov NPZ, sodelujejo z RIC-em pri analizi dosežkov NPZ idr.

¹ V nadaljevanju kratica NPZ.

NPZ se izvaja na podlagi zakonsko določenih predpisov in aktov. NPZ za šolsko leto 2005/2006 je bilo izvedeno na podlagi naslednjega zakona, podzakonskih aktov in drugih aktov:

- Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 70/2005 - UPB2),
- Pravilnik o nacionalnem preverjanju znanja v osnovni šoli (Uradni list RS, št. 67/05),
- Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v devetletni osnovni šoli (Uradni list RS, št. 65/05),
- Pravilnik o šolskem koledarju za osnovne šole (Uradni list RS, št. 61/05),
- Pravilnik o dokumentaciji v devetletni osnovni šoli (Uradni list RS, št. 61/05),
- Izhodišča nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli (sprejela Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli, december 2005),
- Navodila za izvedbo nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli v šolskem letu 2005/2006 (pripravila Zavod RS za šolstvo in Državni izpitni center, sprejela Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja, februar 2006).

Načela NPZ

1. Namen in pogoji preverjanja znanja morajo biti vselej jasno izraženi.
2. Preverjanje mora biti vselej v korist učencev.
3. Z NPZ preverjamo standarde, zapisane v učnih načrtih.
4. Preverjanje znanja z NPZ mora biti veljavno, zanesljivo, objektivno in občutljivo.
5. Preverjanje znanja z NPZ mora biti nepristransko do vseh učencev.
6. NPZ mora učencem omogočati, da pokažejo različne vrste in ravni znanja.
7. Učitelje je treba čimbolj vključiti v proces nacionalnega preverjanja znanja.
8. Preverjanje znanja z NPZ mora dati uporabne informacije.
9. Dosežke NPZ je dovoljeno uporabiti samo za namene, za katere jih je možno veljavno uporabiti.
10. Potrebna je nenehna evalvacija NPZ.

1. 1. 1 Znanje

Ob upoštevanju različnih pojmovanj lahko znanje opredelimo v dveh pomenih, to je v **ožjem** in v **širšem pomenu**. V znanje v **ožjem pomenu** sodijo osvojeni podatki, pojmi, zveze med njimi, teorije ... V **širšem pomenu** pa pojem znanje zajema tudi procese primerjanja, razvrščanja, analiziranja, abstrahiranja, presojanja, posploševanja ... in zavedanje teh procesov, ki omogočajo osvajanje in različno uporabo ožjega znanja pri reševanju problemov, še posebno v realnih življenjskih situacijah.

Vrste znanja

Iz zgoraj navedene opredelitve je razvidno, da znanje ni nekaj enotnega, ampak obstajajo različne sestavine oziroma vrste znanja. Členimo ga lahko različno:

- glede na splošnost,
- glede na obliko reprezentacije,
- glede na informacije, vsebovane v znanju,
- glede na ozaveščenost o znanju itd.

Splošno in specifično znanje

Ena od členitev deli znanje na

1. splošno in
2. specifično.

Splošno znanje vključuje informacije, ki jih lahko uporabimo v različnih situacijah in pri reševanju različnih problemov (npr. znanje branja, pisanja, računanja, raba jezika nam koristi tako v šoli kakor tudi zunaj nje); splošno znanje so tudi širši koncepti, načela, zakonitosti, metode ...

Na drugi strani pa je **specifično znanje** (podatki, dejstva in druge posameznosti) praviloma mogoče uporabiti le pri reševanju specifičnih problemov.

Zanimiva so opozorila avtorjev dokumenta o mednarodnem projektu PISA (1999), ki menijo: čeprav ne gre odrekati pomembnosti specifičnega znanja, je njegova uporabnost odvisna od navzočnosti širših konceptov, torej splošnejšega znanja. Vendar to ni izključevanje, saj je ob splošnem znanju pomembno tudi poglobljanje, ali kakor pravi Delors (1996), urjenje spomina ob skrbnem izboru podatkov, ki naj bi se jih učenci učili na pamet.

Splošno in specifično znanje lahko še dalje delimo na:

- deklarativno,
- proceduralno in
- kondicionalno (strateško) znanje (Winne in Butler, 1995).

Deklarativno znanje so deskriptivne informacije (dejstva, koncepti, sistemi, sheme, trditve, mnenja, razlage, pesmi, prozni sestavki ipd.).

Proceduralno znanje zajema postopke za uporabo znanja v nekaterih procesih ali rutinah (npr. deliti ulomke, očistiti uplinjač, prevesti odlomek v španščino ali narobe, pravilno umestiti geometrijske oblike). Učenci pokažejo proceduralno znanje z neko praktično dejavnostjo, na primer: če znajo samo verbalno obnoviti pravilo deljenja ulomkov, je to deklarativno znanje, če pa rešijo konkretno nalogo, ki zahteva delitev ulomkov, je to proceduralno znanje).

Kondicionalno znanje zadeva ugotavljanje, kdaj, kje in zakaj uporabiti proceduralno in deklarativno znanje. Vključuje tudi načrtovanje strategij za reševanje problemov (npr. vedeti, kateri postopek je primeren za reševanje različnih matematičnih problemov, vedeti, kdaj je treba natančno prebrati vsako posamezno besedo v besedilu, kdaj pa zadostuje, da besedilo samo preletimo).

Poučevanje in učenje v šoli učencem omogoča pridobivanje vseh vrst znanja. Vse vrste znanja je treba tudi preveriti in oceniti, saj so poučevanje in učenje ter preveritev in ocenjevanje znanja med seboj povezani. Specifično znanje je nujno za osvajanje širših konceptov, zakonitosti, načel ... in narobe, osvajanje in uporabnost specifičnega znanja pa sta odvisna od splošnega znanja. Vzajemnost obstaja tudi med deklarativnim, proceduralnim in kondicionalnim znanjem. Kondicionalno znanje gradi na deklarativnem in proceduralnem in ju hkrati dograjuje.

Metakognitivno znanje

Posebna vrsta znanja je **metakognitivno znanje** ali **znanje o znanju**, ki se kaže v aktivnem "poizvedovanju" po znanju, po njegovem nastajanju, vrednosti in omejitvah. Bistveni vidiki tega znanja so:

- percepcija značilnosti problema in konteksta, v katerega je problem postavljen (sredstev za reševanje, časa reševanja, kriterijev za evalvacijo procesa in produkta ...);
- percepcija lastne motiviranosti in sposobnosti za reševanje problema;
- strategije, ki prispevajo k razumevanju, zapomnitvi, priklicu in transferu, in
- reprezentacija ciljev in načrta za reševanje.

To je torej refleksija znanja in procesov, s katerimi učenec uravnava kognicijo in akcijo. Novejše razprave o znanju zelo poudarjajo tudi pomen metakognitivnega znanja.

1. 1. 2 Spretnosti

Eden od učnih ciljev je tudi pridobivanje različnih spretnosti. Spretnosti so dobro organizirani in utrjeni vzorci ravnanja, ki gladko potekajo, da bi dosegli neki cilj. Izraz spretnost (skill)² se je dolgo uporabljalo samo v zvezi z motorično aktivnostjo, sedaj pa ga strokovna literatura, zlasti anglosaška, razširja tudi na besedne, socialne in celo miselne aktivnosti. Pri učencih naj bi razvijali ter ustrezno preverjali in ocenjevali predvsem naslednje spretnosti:

- *Komunikacijske spretnosti*: branje, pisanje, govor, poslušanje, neverbalne in grafične spretnosti ...
- *Računske spretnosti*: seštevanje, odštevanje, množenje, deljenje, merjenje ...
- *Vizualne in opazovalne spretnosti*: natančno opazovanje vzorcev in odnosov, zaznavanje perspektive, oblike in barve, interpretacija opazovanega ...

² V slovenskem jezikovnem prostoru se izraz spretnost pogosto uporablja v ožjem pomenu, in to za motorične in nekatere komunikacijske aktivnosti. V nekaterih strokah se za posamezne navedene aktivnosti uporablja izraz zmožnost.

- *Domišljajske spretnosti*: postaviti sebe v druge situacije, čas, prostor ali osebo; vizualizacija drugačnih izkušenj; uravnavanje predstav glede na podatke in izkušnje, urejanje in preoblikovanje predstav ...
- *Učne spretnosti*: izločanje informacij; urejanje v nize, klasificiranje, presojanje in interpretacija podatkov; izvajanje sklepov; uvidevanje ...
- *Organizacijske spretnosti*: načrtovanje časa, smotrna uporaba časa ...
- *Gibalne in praktične spretnosti*: izvajanje ročnih spretnosti, koordiniranih telesnih gibov, učinkovita uporaba orodij ...
- *Socialne spretnosti*: sodelovanje, dogovarjanje, izražanje idej v različnih socialnih kontekstih, upoštevanje različnih pogledov in mnenj ...
- *Spretnosti reševanja problemov*: opredelitev problemov, postavljanje hipotez, načrtovanje eksperimentov ...

Posamezne vrste znanja lahko presojamo z vidika **kvantitete** in **kvalitete**. To sta dve različni dimenziji znanja.

Kvantiteta znanja se kaže v ekstenzivnosti, v velikem obsegu informacij oziroma vsebin. Pomeni informiranost na nekem področju in vključuje poznavanje podatkov, konceptov, mnenj in razlag ...

Kvaliteta znanja pa zadeva postopke, strategije, procese in transfer. Pri preverjanju in ocenjevanju te dimenzije moramo vprašanje "Koliko se je učenec naučil, koliko zna?" zamenjati z vprašanjem "Kakšni sta organiziranost in posplošenost učenčevega znanja, ali zna presojati, sklepati, uporabiti naučeno pri reševanju novih problemov in v novih situacijah ...?".

Obe dimenziji znanja se med seboj povezujeta, prepletata in dopolnjujeta. Učenci morajo osvojiti nekatere bistvene informacije, ki jih z miselnimi operacijami (hevrizmi) tako strukturirajo, da jih lahko uporabijo različno in v različnih situacijah.

1. 1. 3 Taksonomske stopnje znanja

Bloom (1956) je različne vrste znanja in spretnosti opredelil s **taksonomskimi stopnjami**. Na spoznavnem področju razlikuje naslednje stopnje:

1. poznavanje,
2. razumevanje,
3. uporabo,
4. analizo,
5. sintezo,
6. evalvacijo.

Poznavanje se kaže kot prepoznavanje ali obnova (priklic) dejstev, podatkov oziroma informacij, izrazov in simbolov, pravil in postopkov. K poznavanju prištevamo tudi obnavljanje razlag in interpretacij, če so te razlage in interpretacije nepredelane ponovitev že prej danega. Zadostni pogoj za znanje na stopnji poznavanja je zapornitev. Če z nekim vprašanjem povprašujemo po poznavanju, je lahko za odgovorom tudi razumevanje, vendar pa razumevanje ni pogoj, da na vprašanje ustrezno odgovorimo. Zadošča le zapornitev.

V nasprotju s poznavanjem predpostavlja **razumevanje**, da učenec ponotranji - predela in sistematizira znanje. Za razumevanje je značilno dojetanje smisla oziroma bistva sporočila: Bloom to stopnjo znanja pojmuje kot razumevanje v ožjem smislu (comprehension), kot osnovno oziroma najnižjo stopnjo razumevanja v širšem smislu (understanding), ki je vključeno v višje taksonomske stopnje.

Nekaj značilnih primerov, povezanih s to stopnjo:

- Prosto opisovanje in pojasnjevanje (terminov, pojmov ...), ne kot ponavljanje naučenega, ampak po smislu ustrezno, "s svojimi besedami".
- Samostojno navajanje primerov (ne ponavljanje že slišanih). Prevajanje abstrakcij, na primer ponazoritev splošnih principov s primeri.
- Razbiranje grafov, glasbenih zapisov, rezultatov, zemljevidov, globusa, tabel, kart in risb.
- Razbiranje odnosov med elementi v danem sporočilu (grafu, karti, besedilu), ki niso neposredno navedeni, vendar pa je nanje mogoče sklepati iz danih podatkov, besedil in materialov.
- Dojetanje konotativne vrednosti besed in sporočil v literarnih delih. Dobesedno prevajanje stavka iz enega jezika v drugega.
- Povzemanje prebranega, opazovanega in poslušanega.

Uporaba se kaže v aplikaciji abstrakcij (splošnih idej, teorij, principov, zakonitosti, pravil, postopkov, metod ...) v konkretnih situacijah oziroma v novih primerih. Na tej stopnji so problemi in situacije lahko podobni tistim pri pouku, a z nekaterimi elementi novosti. Problem ne sme biti rešljiv rutinsko, s ponavljanjem natančnega poteka reševanja podobnega problema v razredu. Za novost na primer ne zadošča zamenjava količin v že utrjeni uporabni nalogi. Pomembno v zvezi z uporabo je tudi, da so problemi videti realistični in smiselni, ne pa umetni.

Nekaj primerov:

- Presoditi, kateri princip ali posplošitev pojasnjuje neko problemsko situacijo.
- Dano problemsko situacijo pojasniti s poznanim principom ali posplošitvijo.
- Na podlagi danih podatkov, principov in zakonitosti napovedovati izide, učinke in posledice.
- Iskati in utemeljevati rešitve za dane problemske situacije.

Analiza je razstavljanje sporočila v sestavne elemente ali dele tako, da so jasni odnosi med njimi, pa tudi njihova organiziranost oziroma relativna hierarhija. Bistvo je v tem, da uvidimo strukturo oziroma ideje, ki so za sporočilom.

Nekaj primerov:

- Analiza elementov sporočila, na primer predpostavk, vrednot in pogledov.
- Analiza odnosov med elementi oziroma deli sporočila, na primer odnosov med hipotezami in dokazi, odnosov med predpostavkami in argumenti, identificiranje vzročnih zvez, posledičnih relacij, logičnih in nujnih zvez med elementi.
- Analiza organizacijskih principov, na primer: kako je delo organizirano, s kakšne perspektive je zasnovano, kaj bi utegnil biti avtorjev namen, kakšne so avtorjeve koncepcije in predpostavke.

Sinteza je povezovanje delov in elementov v novo celoto, njihovo urejanje in kombiniranje tako, da sestavljajo vzorec ali strukturo, ki do tedaj ni obstajala ali ni bila razvidna.

Nekaj primerov:

- Razvijanje in oblikovanje sporočil, idej, občutij, odnosov, izkušenj ...

- Konstruiranje hipotez, zamišljanje načinov za njihovo testiranje, načrtovanje eksperimentov.
- Izpeljava posplošitev, klasifikacij, modelov in teorij.
- Načrtovanje idejnih osnutkov, utemeljevanje odločitev.
- Ravnanje na tej stopnji odlikuje kreativnost, odgovori so novi, enkratni.

Evalvacija je presoja idej, argumentov, rešitev, izdelkov, materialov in metod v skladu z nameni oziroma kriteriji. Ta stopnja združuje vse prejšnje in jih presega. V nasprotju z zdravorazumskim, intuitivnim vrednotenjem je to sistematično vrednotenje, ki izhaja iz globljega razumevanja in analize v skladu z nekaterimi kriteriji.

Kriteriji so lahko notranji:

- presoja primernosti, relevantnosti in izčrpnosti podatkov;
- presoja primernosti in zanesljivosti opazovanj, postopkov in instrumentarija oziroma opreme;
- presoja dela, dokumenta glede na konsistentnost navedenih argumentov, na odnose med predpostavkami, evidencami in sklepi (npr. razlikovanje veljavnih in neveljavnih sklepov, generalizacij, argumentov, sodb in implikacij ...);
- prepoznava vrednot in gledišč, uporabljenih v neki presoji dela, in prepoznava predsodkov in emocij; lahko pa so tudi zunanji:
- primerjava z drugim relevantnim delom;
- presoja po danih kriterijih ali standardih.

1. 2 Opis raziskovalnega problema

Uspeh pri NPZ pomeni vsem učencem dodatno informacijo o doseženem znanju ob koncu osnovne šole, učiteljem pa tudi smernice za nadaljnje delo, zato je bil namen naše naloge raziskati, kako so bili učenci naše šole uspešni pri NPZ iz slovenščine v primerjavi z republiškim povprečjem, ali je na katerem področju znanja zelo velik primanjkljaj ali pa smo morda kje nad povprečjem. Osnovni namen je bil poiskati te rezultate, da smo lahko podale ugotovitve, ki so

pomembne tako za šolo kot celoto kot tudi za nas in naše starše. Zato smo znotraj teh vprašanj ves čas raziskovanja zasledovale cilj, ki nam je dal odgovor na naslednja vprašanja:

- Kakšen rezultat so dosegli učenci naše šole na NPZ iz slovenščine glede na državno povprečje?
- Ali je kakšna povezava med rezultati NPZ iz slovenščine in rezultati NPZ iz matematike?
- Ali so zaključne ocene pri pouku slovenščine v 9. razredu podobne uspehu na NPZ?
- Ali so imele deklice boljše rezultate na NPZ kot dečki?
- Ali je za uspeh na NPZ-ju pomembno, katero raven pouka obiskuješ?

1.3 Hipoteze

Postavile smo pet ključnih hipotez:

1. Učenci naše šole so na NPZ iz slovenščine dosegli nadpovprečen rezultat glede na državno povprečje.
2. Učenci, ki so uspešneje reševali naloge na najvišji zahtevnostni ravni pri slovenščini so bili uspešnejši tudi pri reševanju nalog na najvišji zahtevnostni ravni pri matematiki.
3. Uspeh na NPZ pri slovenščini je podoben zaključni oceni v 9. razredu.
4. Deklice so bile pri NPZ iz slovenščine uspešnejše kot dečki.
5. Obiskovanje določene ravni pouka ni nujno povezano z uspehom učencev na NPZ iz slovenščine.

1.4 Raziskovalne metode

1.4.1 Delo z viri in literaturo

Prvi korak pri našem delu je bil zbiranje primerne literature, ki nam je dala osnovno znanje z našega predmetnega področja. Ker smo osmošolke, NPZ poznamo

samo informativno, zato nam je naša mentorica na našem prvem srečanju ustno predstavila celoten potek in sestavo NPZ. Po skupnem posvetovanju smo s pomočjo Cobiss-a³ v Osrednji knjižnici Celje, na Oddelku za študij, poiskale ustrezno literaturo. Na spletnih straneh smo poiskale RIC⁴-ovo stran, kjer smo našle največ podatkov o NPZ, zato smo si največ pomagale ravno s tem virom.

1. 4. 2 Zbiranje podatkov

Osnova za zbiranje podatkov je bil *Pregled dosežkov pri slovenščini za OŠ Hudinja*, ki ga RIC pošlje vsaki osnovni šoli. Po natančni analizi le-tega nam je mentorica dala šifrirane nacionalne preizkuse posameznih učencev (šifrirane zato, da smo zagotovile tajnost podatkov) in šifrirane podatke o zaključnih ocenah pri slovenščini v 9. razredu. Vse podatke, ki smo jih potrebovale za potrditev ali zavrnitev naših hipotez, smo uredile v razpredelnice.

1. 4. 3 Obdelava podatkov in njihova interpretacija

Po vseh zbranih podatkih smo se lotile natančne obdelave. Posamezne točke smo preračunale v odstotke, iskale večja in manjša odstopanja naše šole glede na republiško povprečje, posamezne podatke, ki so bili najbolj pomembni in zanimivi za našo raziskavo, smo prikazale tudi v grafični obliki. Vse smo tudi interpretirale, iskale vzroke za posamezen rezultat in predstavile naše videnje problema.

Pri tem smo si pomagale z osebnim računalnikom in programoma Microsoft Word in Microsoft Excel.

³ Kooperativni online bibliografski sistem in servisi, Virtualna knjižnica Slovenije.

⁴ Državni izpitni center.

2 OSREDNJI DEL

2. 1 NPZ iz slovenščine

Strokovno podlago za pripravo nacionalnega preverjanja znanja iz slovenščine predstavlja Učni načrt, Slovenščina.⁵

2. 1. 1 Obseg preizkusa znanja ob koncu tretjega obdobja

Čas reševanja preizkusa pri slovenščini (in vseh ostalih predmetih) ob koncu tretjega obdobja je 60 minut brez odmora.

Preizkus znanja sestoji iz dveh delov:

- v I. delu so neznano neumetnostno besedilo in naloge, s katerimi se preverja doseganje ciljev in standardov iz učnega načrta ob neumetnostnem besedilu;
- v II. delu pa so neznano umetnostno besedilo in naloge za preverjanje doseganja ciljev in standardov iz učnega načrta ob umetnostnem besedilu.

Ob koncu tretjega obdobja obsega preizkus znanja 60 točk - prvi del 36 točk (60 odstotkov točk v skupnem številu točk) in drugi del 24 točk (40 odstotkov točk v skupnem številu točk). Razmerje med točkami je enako razmerju med številom ur za obravnavo neumetnostnih in umetnostnih besedil, določenemu v UN.⁶ Število nalog v preizkusu je lahko različno, ob koncu tretjega obdobja jih je v obeh delih skupaj lahko do 40.

2. 1. 2 Tipi nalog

Preizkus znanja ob koncu tretjega obdobja je sestavljen iz nalog objektivnega tipa:

- a) izbirni tip,

⁵ Sprejet je bil na 20. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, dne 29. 10. 1998.

⁶ UN - Učni načrt.

- b) naloge kratkih odgovorov oziroma naloge dopolnjevanja, urejanja in povezovanja,
- c) naloge alternativnega tipa,
- d) naloga odpravljanja napak/substitucijska naloga.

V vsakem delu preizkusa je tudi naloga, pri kateri gre za vodeno samostojno tvorjenje krajšega besedila:

- A) v prvem delu učenec napiše kratko neumetnostno besedilo zahtevane besedilne vrste, v UN predvidene pod dejavnostjo »pisanje«,
- B) v drugem delu pa krajše besedilo, povezano z umetnostnim besedilom.

2. 1. 3 Sestava preizkusa glede na taksonomske ravni

Posamezne taksonomske ravni so pri NPZ iz slovenščine razdeljene in zastopane v naslednjih deležih, kot kaže razpredelnica.

Ravni zahtevanega znanja	Delež v preizkusu
1. znanje in poznavanje	30%
2. razumevanje in uporaba	35%
3. samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija, vrednotenje	35%

Tabela 1: Ravni zahtevanega znanja in njihov delež

2. 1. 4 Namen NPZ iz slovenščine ob koncu tretjega obdobja

V skladu s cilji in standardi UN se v NPZ preverja naslednje zmožnosti:

- zmožnost samostojnega tihega branja neznanega neumetnostnega in umetnostnega besedila,
- zmožnost razumevanja, vrednotenja in razčlenjevanja neumetnostnega besedila (o je okoliščinska/pragmatična, naklonska, pomenska, besedno-slovnična, tvarna in metajezikovna razčlemba),

- zmožnost razumevanja in vrednotenja umetnostnega besedila (to je samostojno konstituiranje pomena prebranega besedila na osnovi jezikovne/metaforične, spoznavno-izkušnjske in literarnovedne zmožnosti),
- zmožnost tvorjenja pisnega neumetnostnega besedila dane besedilne vrste ter
- zmožnost tvorjenja besedila, s katerim učenec dokaže književno znanje.

2. 2 Analiza NPZ iz slovenščine v šol. letu 2005/06

I. del preizkusa znanja

Izhodiščno besedilo v I. delu preizkusa znanja je neznano neumetnostno besedilo - časopisni članek iz revije Jana, december 2004, iščemo najlepšo slovensko besedo. Odstavki besedila so oštevilčeni, za lažje razumevanje je dodana razlaga dveh besed iz besedila (lenta, etimolog). V tem delu preizkusa je nalog, povezanih z izhodiščnim besedilom, skupno število točk I. dela je 36. V I. delu preizkusa znanja so učenci v celi državi povprečno dosegli 24, 72 točke (96 odstotkov).

II. del preizkusa znanja

Naloge se navezujejo na pesem Jake Koširja Pišem. V tem delu preizkusa je 12 nalog, povezanih z izhodiščnim besedilom, skupno število točk v tem delu je 24. Povprečno so učenci v državi dosegli 14, 51 točk točke (60 odstotkov).

Preizkus znanja je v rednem roku v Sloveniji opravljalo 20 686 učencev 9. razreda. Od možnih 60 točk so učenci povprečno dosegli 29,3 točke (65,5 odstotka).

Na naši šoli je preizkus pisalo 41 učencev, povprečno pa so dosegli 40,3 točke (67,2 odstotka).

Osnovni statistični podatki za celotno Slovenijo

Število kandidatov	20 686
Število postavk	33
Možne točke	60
Povprečno število točk	39,3
Povprečno število odstotnih točk	65,5

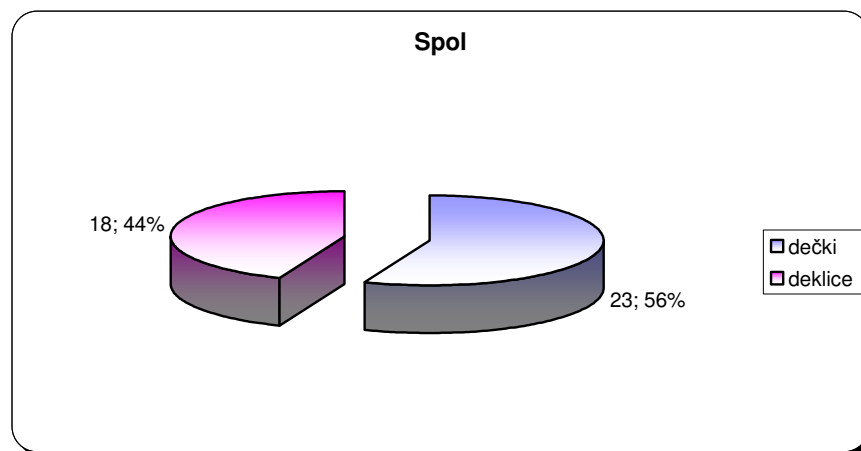
Tabela 2: Osnovni statistični podatki za celotno Slovenijo

Osnovni statistični podatki za OŠ Hudinja

Število kandidatov	41
Število postavk	33
Možne točke	60
Povprečno število točk	40,3
Povprečno število odstotnih točk	67,2

Tabela 3: Osnovni statistični podatki za OŠ Hudinja

Razmerje med deklicami in dečki, ki so na šoli pisali NPZ, prikazuje spodnji graf.

Graf 1: Primerjava med spoloma

Spol	Število otrok	%
dečki	23	56
deklice	18	18
Skupaj	41	100

Tabela 4: Primerjava med spoloma

V nadaljevanju naše raziskovalne naloge bomo s pomočjo podatkov, ki smo jih razvrstili v preglednice potrdile ali zavrnile naše hipoteze, ki smo si jih postavile na začetku našega raziskovalnega dela.

Kot podlaga za analizo in primerjavo podatkov so nam služile spodnje tri preglednice.

Primerjava OŠ Hudinja z republiškim povprečjem

Zap. št.	Naloga	Število možnih točk	Št. vseh učencev	Povprečje točk vseh	Št. učencev na šoli	Povprečje točk na šoli
1	1.01	1,00	20.686	0,821	41	0,634
2	1.02	1,00	20.686	0,807	41	0,829
3	1.03	1,00	20.686	0,285	41	0,146
4	1.04	1,00	20.686	0,971	41	0,951
5	1.05	2,00	20.686	1,707	41	1,659
6	1.06	2,00	20.686	1,537	41	1,415
7	1.07	1,00	20.686	0,811	41	0,805
8	1.08	1,00	20.686	0,961	41	1,00
9	1.09	2,00	20.686	1,477	41	1,463
10	1.10	3,00	20.686	1,878	41	1,976
11	1.11	3,00	20.686	2,405	41	2,537
12	1.12	2,00	20.686	0,837	41	0,854
13	1.13	1,00	20.686	0,552	41	0,634
14	1.14	2,00	20.686	1,779	41	1,854
15	1.15	2,00	20.686	1,635	41	1,488
16	1.16	3,00	20.686	1,295	41	1,195
17	1.17	2,00	20.686	1,224	41	1,317
18	1.18A	2,00	20.686	1,159	41	1,512
19	1.18B	2,00	20.686	1,475	41	1,659
20	1.18C	2,00	20.686	1,126	41	1,512
21	2.01	1,00	20.686	0,717	41	0,829
22	2.02	1,00	20.686	0,958	41	0,976
23	2.03	2,00	20.686	1,329	41	1,317
24	2.04	1,00	20.686	0,818	41	0,854
25	2.05	2,00	20.686	1,712	41	1,780
26	2.06	1,00	20.686	0,347	41	0,268
27	2.07	3,00	20.686	1,867	41	1,927
28	2.08	1,00	20.686	0,302	41	0,341
29	2.09	2,00	20.686	1,531	41	1,488
30	2.10	2,00	20.686	0,821	41	0,829
31	2.11	2,00	20.686	1,151	41	1,195
32	2.12A	4,00	20.686	2,014	41	1,927
33	2.12B	2,00	20.686	0,945	41	1,024

Tabela 5: Primerjava OŠ Hudinja z republiškim povprečjem

Analiza reševanja po posameznih nalogah in primerjava odstopanj glede na republiško povprečje - I. in II. del⁷

Naloga	Kaj morajo učenci znati?	Vrsta znanja	Rezultat šole	Državno povprečje	Odstopanje	%
<p>1. Kaj je glavni namen pisca izhodiščnega besedila? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.</p> <p>A Pridobiti nove naročnike revije Jana. B Povabiti bralce k sodelovanju na natečaju. C Seznaniti bralce z lestvico najlepših slovenskih besed. D Predstaviti dogajanje na knjižnem sejmu v Cankarjevem domu.</p>	samostojno tiho branje	2	0, 634	0,821	-0,187	0,772
<p>2. Ob katerem dogodku se je uredništvo revije Jana odločilo poiskati najlepšo slovensko besedo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.</p> <p>A Ko je bil objavljen izbor najlepše angleške in nemške besede. B Ko je bila imenovana žirija, ki bo izbrala najlepšo slovensko besedo. C Ko je bil v reviji objavljen natečaj za izbor. D Ko je v Cankarjevem domu potekal knjižni sejem.</p>	samostojno tiho branje	2	0, 829	0,807	+0,022	1,072
<p>3. V kateri številki revije Jana je bil objavljen natečaj <i>Iščemo najlepšo slovensko besedo?</i> Dopolni poved.</p> <p>Objavljen je bil v (<i>december</i>) _____ številki.</p>	tvorjenje in zapis pridevniške izpeljanke iz samostalnika	2	0,146	0,285	-0,139	0,512

⁷ Legenda barv: zelena → znanje in poznavanje, rumena → razumevanje in uporaba, rdeča → samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija, vrednotenje.

<p>4. Kdo lahko sodeluje na natečaju? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.</p> <p>A Samo naročniki revije Jana. B Vsi, ki bodo uredništvu do prvega marca poslali svoje predloge in utemeljitve. C Samo književni ustvarjalci in člani žirije. D Samo obiskovalci knjižnega sejma v Cankarjevem domu. E Samo bralci, ki bodo poslali po več predlogov in utemeljitev.</p>	samostojno tiho branje	2	0,951	0,971	-0,02	0,971
<p>5. Kdo bo odločil, katera slovenska beseda bo zmagovalka natečaja? Dopolni poved tako, da besede v oklepajih postaviš v ustrezen sklon.</p> <p>Odločila se bo strokovna žirija z (<i>Marko Snoj</i>) _____ kot predsednikom in z (<i>Marjeta Novak Kajzer</i>) _____ kot eno od članic.</p>	uporaba pravilne sklonske oblike osebnih lastnih imen	2	1,695	1,707	-0,012	0,972
<p>6. Kaj bo pomembno pri izboru najlepše slovenske besede? Dopolni poved.</p> <p>Pomembna bosta _____ in _____.</p>		2	1,415	1,537	-0,122	0,921

<p>7. Kaj poimenuje beseda <i>izbranka</i> v zadnji povedi 1. odstavka? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.</p> <p>A Revijo. B Dekle. C Besedo. D Odločitev.</p>	razumevanje besede	2	0,805	0,811	-0,006	0,993
<p>8. Kaj pomeni besedna zveza <i>pred slabim mesecem</i> v prvi povedi besedila? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.</p> <p>A Pred manj kot mesecem dni. B Pred mesecem, ki za knjižni sejem ni bil dobro izbran. C Pred knjižnim sejmom. D Pred mesecem s slabim vremenom.</p>	razumevanje besedne zveze	2	1,00	0,961	+0,039	1,041
<p>9. Iz navedene povedi <u>izpiši</u> samostalnike moškega spola. Napiši jih na črte.</p> <p><i>Značilen predstavnik te vrste posestnikov je recimo šestleten otrok, ki razgrne vsebino svojega žepa in se pri tem razveseli bogastva, raznolikosti ljubljene zbirke.</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p>	prepoznavanje samostalnikov v moškega spola	1	1,463	1,477	-0,014	0,991
<p>10. Preberi poved.</p> <p><i>Natečaj bo trajal do marca, sodelujete pa lahko vsi.</i></p>	prepoznavanje glagolske časovne oblike,		1,976	1,878	+0,098	1,052

<p>a) V katerem glagolskem času sta glagola v navedeni povedi? Dopolni poved. Prvi glagol je v _____, drugi glagol pa v _____.</p> <p>b) Navedeno poved preoblikuj tako, ta bosta oba glagola v pretekliku. Preoblikovano poved napiši na črto. _____</p>	<p>tvorjenje preteklika in zapis preoblikovane povedi</p>	<p>1</p>				
<p>11. Vprašaj se po navedenih podatkih iz zadnjega odstavka besedila. Vsako vprašanje v obliki povedi napiši na črto pred navedeni odgovor.</p> <p>_____ Čez približno štiri mesece.</p> <p>_____ Avtorji izbranih in najbolje utemeljenih predlogov.</p>	<p>tvorjenje in zapisovanje vprašalnih povedi</p>	<p>2</p>	<p>2,537</p>	<p>2,405</p>	<p>+0,132</p>	<p>1,055</p>
<p>12. Preberi poved.</p> <p><i>Zadošča, da nam na naš naslov pošljete pismo ali dopisnico z izbranko.</i></p> <p>a) V navedeni povedi obkroži svojilni zaimek. b) Vprašaj se po svojilnem zaimku v navedeni povedi. Vprašalnico napiši na črto. _____</p>	<p>prepoznavanje svojilnega zaimka in razumevanje njegove vloge</p>	<p>1</p>	<p>0,854</p>	<p>0,837</p>	<p>+0,017</p>	<p>1,02</p>

<p>16. Preberi poved.</p> <p><i>Žirija, ki bo pregledala vse, kar boste poslali na naš naslov, je že sestavljena.</i></p> <p>a) Koliko stavkov je v navedeni povedi? Odgovor napiši na črto.</p> <p>_____</p> <p>b) Vprašaj se po podčrtanem odvisniku. Vprašanje napiši na črto.</p> <p>_____</p> <p>c) Kateri odvisnik v navedeni povedi je podčrtan? Odgovor napiši na črto.</p> <p>_____</p>	<p>prepoznavanje števila stavkov v povedi, razumevanje vloge odvisnega stavka in raba strokovnega izraza</p>	<p>1</p>	<p>1,195</p>	<p>1,295</p>	<p>-0,1</p>	<p>0,923</p>
<p>17. V 1. odstavku izhodiščnega besedila poišči eno stvarno lastno ime in eno zemljepisno lastno ime. Vsako napiši na ustrezno črto.</p> <p>Stvarno lastno ime: _____</p> <p>Zemljepisno lastno ime: _____</p>	<p>prepoznavanje stvarnega in lastnega imena</p>	<p>1</p>	<p>1,317</p>	<p>1,224</p>	<p>+0,093</p>	<p>1,076</p>
<p>18. Predstavljaš si, da si Andrej/-a Žagar. Stanuješ ne Prešernovi cesti 22, 4280 Kranjska Gora. Sodeloval/- si na natečaju iščemo najlepšo slovensko besedo in iz uredništva revije Jana dobil/-a vabilo na zaključno prireditev, ki bo v Cankarjevem domu v Ljubljani. Prireditve se ne boš mogel/-la udeležiti. Napiši uradno opravičilo in navedi razlog.</p>	<p>tvorjenje uradnega opravičila</p>	<p>3</p>	<p>1,561</p>	<p>1,253</p>	<p>+0,308</p>	<p>1,246</p>

II. DEL

Naloga	Kaj morajo učenci znati?	Vrsta znanja	Rezultat šole	Državno povprečje	Odstopanje	%
<p>1. Kaj je besedilo <i>Pišem</i>? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.</p> <p>A Povest. B Balada. C Komedija. D Lirska pesem.</p>	poznavanje literarno-vednih pojmov	1	0,829	0,717	+0,112	1,156
<p>2. Kaj je značilno za besedilo <i>Pišem</i>? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.</p> <p>A Dramsko prikazovanje oseb in nasprotij med njimi. B Izražanje misli, čustev in razpoloženj. C Pripovedovanje o ljudeh in zanimivih dogodkih. D Posmehovanje ljudem in razmeram v družbi.</p>	samostojno tiho branje in razumevanje neznane lirske pesmi	2	0,976	0,958	+0,018	1,019
<p>3. O čem govori izhodiščno besedilo? Obkroži črki pred pravilnim odgovoroma.</p> <p>A O krivični družbenih odnosih. B O pesniškem ustvarjanju. C O ljubezni do dekleta. D O opazovanju nočnega neba.</p>	prepoznavanje teme lirske pesmi	2	1,317	1,329	-0,012	0,991

<p>4. V 2. kitici poišči verz, iz katerega je razvidno, da si pesnik želi, da bi se življenje nadaljevalo in svet ne bi propadel. Verz napiši na črto.</p> <p>_____</p>	<p>razumevanje metafore</p>	<p>2</p>	<p>0,854</p>	<p>0,818</p>	<p>+0,036</p>	<p>1,044</p>
<p>5. Iz pesmi izveš tudi, čemu/s katerim namenom pesnik piše. V kateri kitici je izražen posamezni namen? Na vsako črtico napiši številko ustreznega odgovora.</p> <p>_____ Prva kitica 1 Piše, da bi se srečala z ljubljeno deklico.</p> <p>_____ Druga kitica 2 Piše, da bi izpolnil svoje poslanstvo.</p> <p>_____ Tretja kitica 3 Piše, da bi s tem povrnil sebi in svetu mir.</p> <p>_____ 4 piše, da bi si s pesnjenjem prislužil veliko zlata.</p>	<p>samostojno tiho branje in razumevanje neznane lirске pesmi</p>	<p>2</p>	<p>1,780</p>	<p>1,712</p>	<p>+0,068</p>	<p>1,040</p>
<p>6. Kako pesnik v 1. kitici poimenuje sebe? Ustrezno <u>besedno zvezo</u> napiši na črto.</p> <p>_____</p>	<p>razumevanje metafore</p>	<p>2</p>	<p>0,268</p>	<p>0,347</p>	<p>-0,079</p>	<p>0,772</p>
<p>7. V pesmi je zapisano <i>pišem z močnim peresnikom srca</i>.</p> <p>a) Kaj to pomeni? Odgovor v eni povedi napiši na črto.</p> <p>_____</p>	<p>razumevanje metafore in literarno-vedno znanje</p>	<p>2 1</p>	<p>1,927</p>	<p>1,867</p>	<p>+0,06</p>	<p>1,032</p>

<p>b) Kako imenujemo navedeno pesniško sredstvo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.</p> <p>A Primera. B Okrasni pridevek. C Metafora. D Poosebitev.</p>														
<p>8. V pesmi je opazni nasprotje. Katero od ponujenih nasprotij <u>ni</u> značilno za celotno pesem? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.</p> <p>A Dan - noč. B Moški - ženska. C Ustvarjanje - mirovanje. D Budnost - spanje.</p>	<p>razumevanje neznane lirске pesmi in literarno-vednega pojma</p>	<p>3</p>	<p>0,341</p>	<p>0,302</p>	<p>+0,039</p>	<p>1,129</p>								
<p>9. Kaj se pojavi v vsaki kitici pesmi? Na črtico napiši P, če je odgovor pravilen, ali N, če odgovor ni pravilen.</p> <p>V vsaki kitici pesmi se pojavi/-jo:</p> <table border="1" data-bbox="220 995 1073 1141"> <tr> <td>_____</td> <td>rima.</td> </tr> <tr> <td>_____</td> <td>nagovor.</td> </tr> <tr> <td>_____</td> <td>ponovitve.</td> </tr> <tr> <td>_____</td> <td>glasovno slikanje/onomatopojja.</td> </tr> </table>	_____	rima.	_____	nagovor.	_____	ponovitve.	_____	glasovno slikanje/onomatopojja.	<p>poznavanje literarno-vednih pojmov</p>	<p>3</p>	<p>1,488</p>	<p>1,531</p>	<p>-0,043</p>	<p>0,972</p>
_____	rima.													
_____	nagovor.													
_____	ponovitve.													
_____	glasovno slikanje/onomatopojja.													
<p>10. a) Kaj pesnik doseže s ponavljanjem verzov na koncu vsake kitice? Obkroži črko pred trditvijo, ki <u>ne</u> drži.</p> <p>A Izpostavi razliko med seboj in dekletom. B Ohrani razpoloženje in podari sporočilo pesmi. C Izpostavi svojo dolgočasnost in naveličanost.</p>	<p>razumevanje vloge izbranega pesniškega sredstva in literarno-vedno znanje</p>	<p>3</p>	<p>0,829</p>	<p>0,821</p>	<p>0,008</p>	<p>1,009</p>								

<p>D Ustvarja poseben, umirjen ritem pesmi.</p> <p>b) Kako se tako ponavljanje imenuje? Odgovor napiši na črto.</p> <p>_____</p>				1													
<p>11. V tabeli manjkata dva podatka. V vsako prazno okence vpiši ime in priimek slovenskega pesnika ali pisatelja. (Sodobnik - kdor glede na koga živi v istem času.)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Avtor (ime in priimek)</th> <th>Obdobje/slog</th> <th>Sodobnik (ime in priimek)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Jaka Košir</td> <td>sodobna književnost</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>moderna</td> <td>Dragotin Kette</td> </tr> </tbody> </table>			Avtor (ime in priimek)	Obdobje/slog	Sodobnik (ime in priimek)	Jaka Košir	sodobna književnost			moderna	Dragotin Kette	literarno-vedno znanje	1	1,195	1,151	0,044	1,038
Avtor (ime in priimek)	Obdobje/slog	Sodobnik (ime in priimek)															
Jaka Košir	sodobna književnost																
	moderna	Dragotin Kette															
<p>12. Primerjaj besedilo <i>Pišem</i> z besedilom <i>Življenje</i> Nika Grafenauerja.</p> <p>ŽIVLJENJE</p> <p>Življenje tako živi, da ga je zmerom manj. Kot pesek med prsti polzi dan na dan.</p> <p>Življenje ne more živeti tako, da stoji. Najmanj, kar mora početi, je to, da na nitki visi.</p> <p>Življenje se včasih drži</p>			tvorjenje poustvarjalnih in strokovnih besedil o literaturi	3	1,476	1,48	-0,004	0,99									

<p>veselo na smeh, a včasih le težka taji solze v očeh.</p> <p>Najlepše je, ko se razsipa z žarom na vse strani in vse do poslednjega hipa z visokim plamenom gori.</p> <p>Napiši,</p> <ul style="list-style-type: none"> - v čem sta si besedili podobni in različni glede na temo (sporočilo) - izpostavi eno podobnost in razliko. - V čem ta si besedili podobni in različni glede na obliko (opazuj kitice, rime ipd.) - izpostavi eno podobnost in eno razliko. <p>Napiši <u>besedilo</u>, ki bo imelo največ 5 povedi.</p>						
---	--	--	--	--	--	--

Tabela 6: Analiza reševanja po posameznih nalogah in primerjava odstopanj glede na republiško povprečje – I. in II. del

Povezava med vrstami znanja pri matematiki in slovenščini

Učenec - Učenka	Spol	MATEMATIKA							SLOVENŠČINA					
		Skupno število točk (%)	Raven	Oce na pri pou ku	Uspeh reševanja posameznih taksonomskih stopenj				Skupno število točk (%)	Raven	Oce na pri pou ku	Uspeh reševanja posameznih taksonomskih stopenj		
					I.	II.	III.	IV.				I.	II.	III.
A1	M	63	3.	4	80	72	76	39	70	2.	4	76	86	41
A2	Ž	40	1.	3	90	63	8	10	73	2.	4	81	82	53
A3	M	49	3.	4	60	54	38	52	83	3.	4	86	91	71
A4	Ž	24	1.	2	70	18	8	17	60	3.	3	43	82	53
A5	M	28	2.	2	80	0	15	26	58	2.	3	33	82	59
A6	M	56	3.	4	90	45	69	39	75	2.	3	91	68	65
A7	M	56	2.	3	80	73	38	47	58	2.	3	38	82	53
A8	M	63	3.	4	80	72	76	39	53	3.	4	38	73	47
A9	Ž	31	1.	3	80	18	8	30	75	3.	3	67	73	88
A10	M	70	3.	4	100	36	100	56	60	2.	4	38	77	65
A11	M	47	3.	4	80	63	53	38	75	2.	3	57	86	82
A12	M	72	3.	4	80	91	92	48	75	3.	5	67	77	82
A13	Ž	47	2.	4	70	36	54	39	75	3.	5	86	68	71
A14	Ž	54	2.	3	90	81	54	26	67	3.	4	57	73	71
A15	Ž	63	3.	5	100	63	84	34	78	3.	5	76	73	88
A16	Ž	32	1.	2	70	0	30	30	42	1.	2	33	55	35
A17	M	51	2.	3	100	54	38	35	68	2.	3	52	82	71
A18	M	56	2.	3	100	45	69	35	62	2.	3	67	73	41
A19	Ž	67	3.	5	90	100	92	26	77	3.	4	71	86	71
A20	Ž	74	3.	4	90	91	84	52	75	3.	4	71	82	71
A21	M	35	1.	2	100	18	23	22	23	1.	2	29	32	6
B1	Ž	65	3.	5	80	73	92	39	88	3.	5	91	86	88
B2	M	53	2.	2	90	55	54	35	73	3.	4	52	86	82
B3	Ž	70	3.	5	80	91	92	43	87	3.	5	95	91	71
B4	Ž	54	3.	4	90	27	77	39	70	2.	4	76	82	47
B5	M	40	2.	2	70	63	23	26	55	2.	2	38	68	59
B6	Ž	63	3.	5	100	73	85	56	92	3.	5	95	100	77
B7	M	42	2.	3	50	18	77	30	63	2.	3	62	77	47
B8	M	46	2.	3	90	45	23	39	63	2.	3	52	82	53
B9	Ž	61	3.	3	90	73	46	52	65	2.	4	67	73	53
B10	M	67	3.	4	90	72	69	52	68	2.	3	71	82	47
B11	M	33	2.	2	70	27	30	22	63	3.	2	57	73	59
B12	M	11	1.	2	40	0	15	0	33	2.	2	29	32	41
B13	Ž	86	3.	5	100	91	92	73	82	3.	4	91	86	65
B14	M	61	2.	3	70	72	38	65	62	2.	3	71	73	35
B15	M	33	1.	2	90	9	23	26	35	2.	2	33	46	24
B16	Ž	67	3.	4	80	36	77	70	77	2.	4	62	91	75
B17	M	32	1.	2	100	18	7	21	63	1.	2	57	64	71
B18	M	82	3.	5	100	91	92	65	77	2.	4	76	86	65

B19	Ž	60	2.	4	90	82	54	39	78	3.	4	71	82	82	
B20	Ž	46	2.	3	70	54	30	39	75	2.	4	76	86	59	
POVPREČNA OCENA NAJVIŠJE ZAHTEVNOSTNE RAVNI									38,3						66,8

Tabela 7: Povezava med vrstami znanja pri matematiki in slovenščini

Analiza hipotez

1. hipoteza: Učenci naše šole so na NPZ iz slovenščine dosegli nadpovprečen rezultat glede na državno povprečje.

Spodnja razpredelnica prikazuje, da so bili učenci naše šole pri reševanju NPZ iz slovenščine nad državnim povprečjem, in sicer so v povprečju skoraj za 2% boljše rešili preverjanje kot učenci po drugih državah v Sloveniji. Ta podatek nam potrди našo prvo hipotezo, da so učenci naše šole na NPZ iz slovenščine dosegli nadpovprečen rezultat glede na državno povprečje.

	Povprečna ocena
OŠ Hudinja	67,2%
Slovenija	65,4%

Tabela 8: Povprečna ocena reševanja NPZ pri slovenščini v RS in na OŠ Hudinja

Ob tej hipotezi se nam je postavilo tudi vprašanje, pri katerih nalogah so bili učenci uspešnejši, kot je državno povprečje oziroma pri katerih nalogah se kažejo večja ali manjša odstopanja od rezultatov v državi. To je lepo razvidno iz podatkov, ki jih prikazujejo Tabeli 5 in 6⁸ ter Grafa 2 in 3.

Učenci naše šole so boljše reševali 18. nalogo 1. dela. To je naloga, pri kateri so samostojno tvorili uradno opravičilo, pri kateri se vrednotijo 3 stvari:

A - ustreznost besedilni vrsti (sestavine opravičila⁹) - 2 točki

B - vsebina - 2 točki

C - pravopisna in slovnična pravilnost ter ustreznost besed glede na dano besedilno vrsto - 2 točki

⁸ Izrazito odstopanje: več kot 1,2 ali manj kot 0,8.

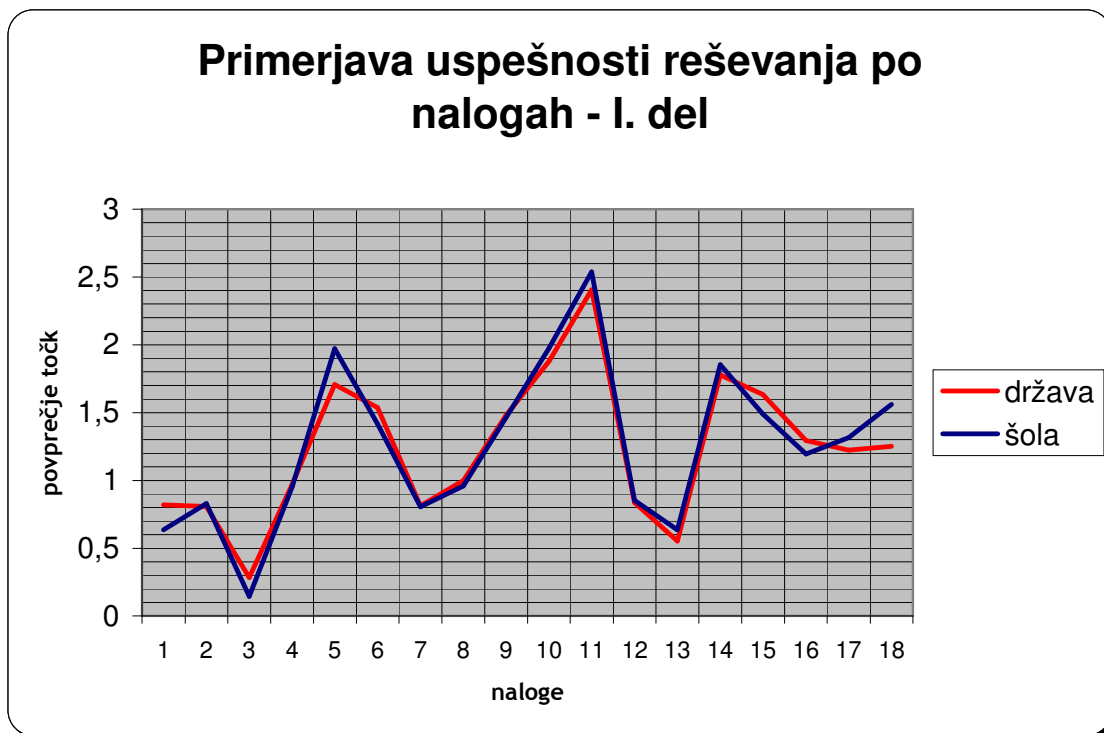
⁹ Glej Prilogo: Navodila za vrednotenje, Moderirana različica.

Iz Tabele 5 je razvidno, da so naši učenci zelo dobro poznali zgradbo uradnega opravičila, katere podatke moramo navesti v tej besedilni vrsti, boljši pa so bili tudi pri pravopisni in slovnični pravilnosti ter ustreznosti glede na dano besedilno vrsto. Vzrok za tovrstni uspeh je verjetno v tem, da pri pouku slovenščine velikokrat sami pišemo najrazličnejše besedilne vrste, med katerimi je tudi uradno opravičilo, zato ta naloga naše učence ni presenetila in so jo zato tudi dobro rešili. Pravopisna pravilnost pa je verjetno rezultat tvorjenja najrazličnejših oblik pisanih besedil, kjer je poleg ustreznosti potrebna tudi slovnična pravilnost.

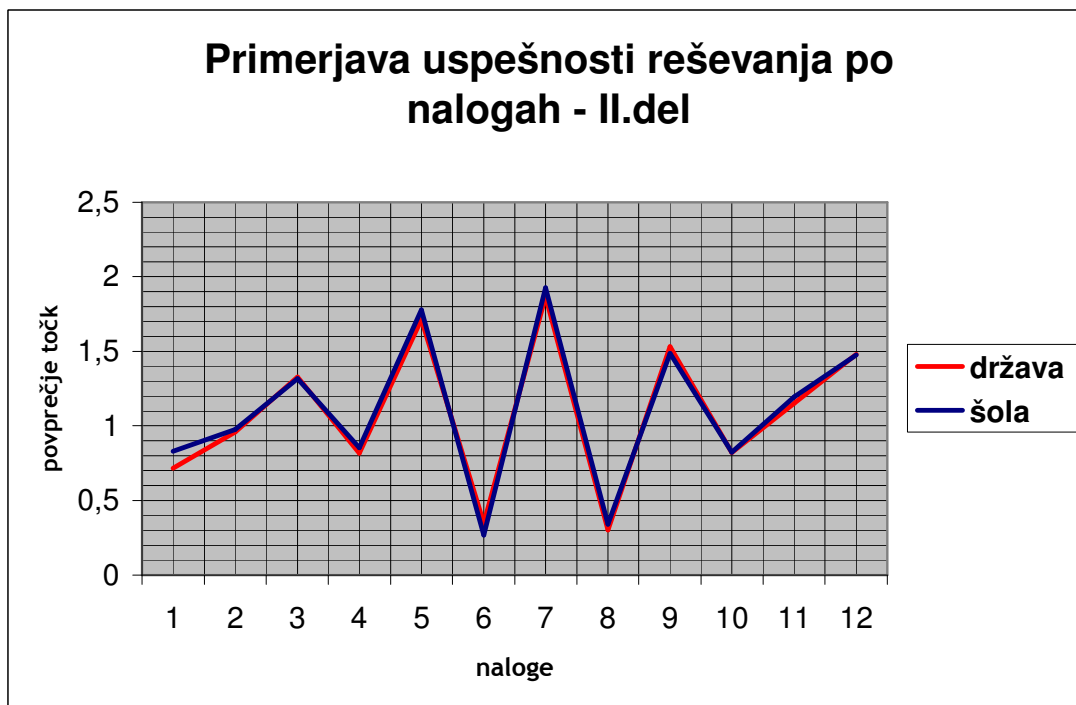
Izrazito odstopanje v negativnem smislu pa se pokaže pri 1. in 3. nalogi 1. dela preizkusa ter 6. nalogi 2. dela. Pri 1. nalogi so morali učenci ugotoviti, s kakšnim namenom je pisec besedila napisal besedilo, pri 3. nalogi pa so morali zapisati »pravopisno kritično« pridevniško izpeljanko iz samostalnika. Preseneča nas slabše reševanje 1. naloge, med tem ko je zapis »decemberski« namesto »decembrski« pričakovan, kljub temu da nas v šoli na to neprestano opozarjajo.

Pričakovano slabše reševanje glede na republiško povprečje pa je tudi 6. naloga 2. dela, v kateri so morali učenci pokazati metaforično znanje oziroma razumevanje metafore.

Glede na mejo, ki smo si jo postavile (20-odstotno nihanje od republiškega povprečja), smo NPZ iz slovenščine dobro reševali, kar nam dokazuje tudi podatek v Tabeli 8.

Graf 2: Primerjava uspešnosti reševanja po nalogah – I. del

Graf 3: Primerjava uspešnosti reševanja po nalogah – II. del

2. hipoteza: Učenci, ki so uspešneje reševali naloge na najvišji zahtevnostni ravni pri slovenščini so bili uspešnejši tudi pri reševanju nalog na najvišji zahtevnostni ravni pri matematiki.

Iz tabele 7 je razvidno, da so tisti učenci, ki so dobro reševali naloge najvišje zahtevnostne ravni pri slovenščini, bili uspešni pri reševanju nalog te zahtevnostni ravni tudi pri matematiki. Tako lahko našo hipotezo potrdimo in utemeljimo z dejstvom, da tisti učenci, ki se znajdejo v neki novi situaciji pri slovenščini, so prav tako uspešni pri matematiki.

Tabela 9 pa nam kaže, da so naši učenci pri slovenščini najboljše reševali naloge druge zahtevnostne ravni, in sicer naloge, pri katerih so morali pokazati razumevanje problema ali pa svoje znanje tudi praktično uporabiti na primeru. To je dober pokazatelj, da se učenci ne učijo podatkov samo na pamet, ampak jih razumejo in jih znajo uporabiti tudi v konkretni situaciji. Najslabše so reševali naloge najtežje zahtevnostne ravni, ki zahtevajo neko samostojno interpretacijo, vrednotenje in znajdenje v neki čisto novi situaciji.

Ravni zahtevanega znanja	Možnih točk v preizkusu	Rezultat reševanja nalog (%)
1. znanje in poznavanje	21	63
2. razumevanje in uporaba	22	76
3. samostojno reševanje novih problemov, samostojna interpretacija, vrednotenje	17	61

Tabela 9: Rezultat reševanja po taksonomski stopnjah

3. hipoteza: Uspeh na NPZ pri slovenščini je podoben zaključni oceni v 9. razredu.

Tabela 7 nam kaže, da zaključna ocena pri slovenščini v 9. razredu ni podobna uspehu na NPZ. Izračunale smo, koliko učencev je imelo v celotni generaciji zaključeno oceno 5, 4, 3, 2 in kakšen je bil povprečni uspeh teh učencev pri NPZ. Dobile smo naslednje podatke.

Zaključna ocena	Število učencev	Povprečna ocena teh otrok na NPZ (%)
5	6	82,5
4	16	67,6
3	12	59,9
2	7	44,8

Tabela 10: Primerjava zaključne ocene in dosežkov na NPZ

Da smo lahko primerjale uspeh na NPZ in zaključno oceno v 9. razredu, smo kot glavno merilo vzele točkovnik za pisne preizkuse znanja, ki jih pišemo v šoli in so vedno enaki. Pri tem se zavedamo, da zaključna ocena ni samo rezultat pisnih izdelkov, ampak tudi ustnega preverjanja znanja, sodelovanja pri pouku, prizadevnosti, opravljanja domačih nalog. Kriterije za pisno preverjanje znanja smo vzele zato, ker je NPZ tudi pisno preverjanje in je zato tudi najbolj primerljiv.

pod 50%	nezadostno (1)
od 50% do 64%	zadostno (2)
od 65% do 79%	dobro (3)
od 80% do 89%	prav dobro (4)
od 90% do 100%	odlično (5)

Tabela 11: Kriteriji za pisno preverjanje znanja – pisni preizkus

Na podlagi obeh zgornjih tabel vidimo, da v povprečju učenci dosegajo nižje rezultate, kot imajo zaključene ocene. Kje iskati vzroke za to? Prav gotovo je eden od vzrokov tako velikega odstopanja že prej omenjena celostna zaključna ocena, ki jo učitelji podajo ob koncu šolskega leta, lahko pa je to eden od pomembnih pokazateljev, da so kriteriji pri pouku prenizki, da se v šoli zahteva vedno manj znanja za višjo oceno oziroma da so standardi znanja za določeno oceno prenizki. To trditev bi lahko dokončno potrdili, če bi podatke z NPZ spremljali več let, zato te ugotovitve ne smemo vzeti kot dokončen sklep.

Zavedati se je potrebno, da so to povprečni rezultati, kar pomeni, da je pri določenih posameznikih uspeh na NPZ tudi boljši kot je njegova zaključna ocena in obratno.

4. hipoteza: Deklice so bile pri NPZ iz slovenščine uspešnejše kot dečki.

To hipotezo lahko potrdimo, saj nam izračun kaže, da so bile deklice v povprečju za dobrih 10% uspešnejše od dečkov. Spet so vzroki za tak rezultat kompleksnejši, in bi za iskanje le-teh potrebovali še kakšno drugo, znanstveno, raziskavo. Od nekdanj že govorijo, da so deklice bolj pridne od dečkov, v smislu, da so bolj natančne, vestne, več berejo, zato smo tudi me izhajale iz teh predpostavk. Res je, da je to odvisno od generacije do generacije, zato bi za interpretacijo razlik v dosežkih po spolu potrebovali večletne primerjave.

Spol	Povprečna ocena pri NPZ iz slovenščine (%)
dečki	61,4
deklice	71,9

Tabela 12: Primerjava uspeha na NPZ po spolu

6. hipoteza: Obiskovanje določene ravni pouka ni nujno povezano z uspehom učencev na NPZ iz slovenščine.

Iz *Tabele 7* je razvidno, da dosežki na NPZ niso povezani z obiskovanjem določene ravni pouka. Vidimo, da se pojavijo odstopanja. Učenci, ki so obiskovali najnižjo raven pouka, ni nujno, da pri NPZ dosežejo slab rezultat, hkrati pa ni zagotovila, da bodo učenci, ki so obiskovali najvišjo zahtevnostno raven pouka, dosegli zelo dobre rezultate na NPZ. To je verjetno tudi posledica tega, da se učenci skupaj s starši sami odločijo, katero raven zahtevnosti pouka bodo obiskovali in tako nekateri precenijo, nekateri pa podcenijo svoje sposobnosti.

3 ZAKLJUČEK

Kot bodoče devetošolke nas je zanimalo, kako poteka nacionalno preverjanje znanja ob kocu osnovnega šolanja, kako je le-to sestavljeno, kakšno znanje se zahteva in podobna vprašanja. Zato smo se odločile, da to preverimo s pomočjo raziskovalnega dela.

Eno glavnih načel nacionalnega preverjanja znanja je, da mora biti preverjanje znanja z NPZ uporabno oziroma mora dati uporabne informacije. To pomeni, da lahko informacije o dosežkih učencev pomembno vplivajo na izboljšanje samega sistema preverjanja in izobraževanja. To je bilo tudi naše glavno vodilo pri raziskavi - poiskati ključne informacije, s pomočjo katerih bomo lahko opozorile, pri katerih nalogah so bili učenci zelo uspešni in pri katerih malo manj, katere naloge glede na taksonomske stopnje so učenci reševali boljše oziroma slabše. Ker je bilo v šolskem letu 2005/2006 preverjanje na nacionalni ravni prvič obvezno za vse učence, je rezultate raziskav, ki so jih opravili na državni ravni in naše raziskovalne naloge, nemogoče posploševati in jih obravnavati kot pomemben pokazatelj učne situacije na slovenskih osnovnih šolah. Naši rezultati se bodo pokazali zanimivi po nekaj letih, ko bodo lahko primerjali rezultate posameznih generacij. Pri interpretaciji podatkov se je potrebno nenehno zavedati, da na podlagi enega primera ne moremo posploševati za celoto.

Ob sami raziskovalni nalogi se nam je postavilo zanimivo vprašanje, ali je dobro, da vsi učenci pišejo isto preverjanje, v katerem so zajeti različni standardi (minimalni, temeljni, zahtevnejši) znanja, kot so predvideni v učnem načrtu, ali bi bilo bolje, da bi sestavljanci pripravili dve različni preverjanji, pri katerih v enem ne bi bilo nalog zahtevnejših standardov znanja. Ob raziskovanju pa smo se tudi naučile, da se lahko najvišji standardi znanja preverijo tudi z nalogo najnižje zahtevnostne stopnje in obratno.

4 VIRI IN LITERATURA

Gomivnik Thuma, Vida, 1996/97: Taksonomska obravnava nalog objektivnega tipa. *Slovenščina v šoli*. 4-5.

Marentič-Pozarnik, Barica, 1991: Izbrana poglavja iz didaktike. Novo mesto: Pedagoška obzorja.

Štraus, Mojca (ur.), 2006: Nacionalno preverjanje znanja. Letno poročilo o izvedbi NPZ v šolskem letu 2005/2006. Ljubljana: Državni izpitni center.

Martina Križaj Ortar et al., 2005: Učni načrt: program osnovnošolskega izobraževanja. Slovenščina. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Državna komisija za vodenje nacionalnega preverjanja znanja, 2005: Izhodišča nacionalnega preverjanja znanja v osnovni šoli. Ljubljana: Državni izpitni center.

Nacionalno preverjanje znanja ob koncu 3. obdobja: Slovenščina. 5. 6. 2006.

Elektronski viri:

Uradna stran Državnega izpitnega centra - RIC-a

<http://www.ric.si>

Virtualna knjižnica

<http://cobiss.si>

5 KAZALO TABEL IN GRAFOV

Tabela 1:	Ravni zahtevanega znanja in njihov delež	17
Tabela 2:	Osnovni statistični podatki za celotno Slovenijo	18
Tabela 3:	Osnovni statistični podatki za OŠ Hudinja	18
Tabela 4:	Primerjava med spoloma	19
Tabela 5:	Primerjava OŠ Hudinja z republiškim povprečjem	20
Tabela 6:	Analiza reševanja po posameznih nalogah in primerjava odstopanj glede na republiško povprečje	21-30
Tabela 7:	Povezava med vrstami znanja pri matematiki in slovenščini	31-32
Tabela 8:	Povprečna ocena reševanja NPZ pri slovenščini v RS in na OŠ Hudinja	32
Tabela 9:	Rezultati reševanja NPT po taksonomskih stopnjah	35
Tabela 10:	Primerjava zaključne ocene in dosežkov na NPZ	36
Tabela 11:	Kriteriji za pisno preverjanje znanja - pisni preizkus	36
Tabela 12:	Primerjava uspeha na NPZ po spolu	37
Graf 1:	Primerjava med spoloma	19
Graf 2:	Primerjava uspešnosti reševanja po nalogah - I. del	34
Graf 3:	Primerjava uspešnosti reševanja po nalogah - II. del	34